

Pranašų kilmė ir istorija

Pranašų kilmė ir istorija. Pranašystė yra tolygi ugniakalnio išsiveržimui gamtoje. Pranašiškas žodis iš Dievo galima sieti su ketvertu Senojo Testamento istorinių veiksmų:

1. *Sandoros religija – jahvizmas ėmė išsigimti.* Izraeliečiai, tapdami žemdirbiais Kanaane – Pažado Žemėje, atmiešė tikėjimo kraitį su kanaaniečių religija. Saliamono amžius buvo itin dideliame atmiešimo poveikyje.
2. *Sandoros bendrija – izraeliečiai suvalstybėjo.* Izraeliečiai, tapdami karalyste, pradėjo jaustis, kad gali apsieiti be Jahvės globos. Ginklu ir politinėmis sutartimis karaliai ėmė jaustis savavaldžiai.
3. *Ekonominė ir visuomeninė raida.* Karaliai, apdėdami mokesčiais ir pajungdami gyventojus viešiesiems darbams, sunaikino pirmąją Giminių lygos visuomeninę sąrangą. Be to, miestai pradėjo gožti kaimus, o miestiečiai užvaldyti kaimiečius. Kaimietis, mokesčių naštos slegiamas, tapo savo žemėje vargšu ir belaisviu. Jo laisvę ir teisę į nuosavybę vis labiau ir labiau užgožė guvesni miestiečiai (Iz 5, 8; Mch 2, 1–11).
4. *Politiniai poslinkiai Delingajame Pusmėnulyje.* Šis veiksnys tapo itin svarbus didžiųjų pranašų amžiuje. Mat Asirijos imperija, politinis Derlingojo pusmėnulio milžinas, pasiekė savo galios viršūnę ir grasino izraeliečiams Palestinoje.

Izraeliečiai pajėgė užkariauti Kanaaną ir jame įsikurti, nes tuo metu didžiosios imperijos kentėjo nuosmukį. Apie IX a. prieš Kristų asirai ėmė judėti į vakarus¹. O VIII a. prieš Kristų, Tiglat-pileseras (Tiglat-pileser) III ėmė veržtis ir į Palestiną. Šis amžius gi buvo ir didžiųjų pranašų – Amoso, Ozėjo ir Izaijo amžius. Tiglat-pileseras 733 m. prieš Kristų užėmė šiaurines Izraelio Karalystės dalis. Jo įpėdiniai 721 metais sunaikino Samariją, Izraelio karalystės sostinę (2 Kar 15, 29; 17, 5). Ta proga visa Šiaurinė karalystė buvo įjungta kaip provincija į Asirijos imperiją. Ir Judo karalystė pietuose neišvengė Asirijos letenos. Asirų karalius Sennacheribas (Sennacherib) įsiveržė į Judo karalystę 701 m. prieš Kristų, nuniokojo jos miestus ir apgulė sostinę Jeruzalę (2 Kar 18, 13; 19, 37). Ašurbanipalas (Asšurbanipal) nuvedė Asirijos kariuomenę į Tebus, Aukštutinio Egipto sostinę, 664 m. prieš Kristų. Visai nelauktas staigus Asirijos nuosmukis VII a. prieš Kristų izraeliečių padėties nelengvino, nes kilo kita, ne mažiau nuožmi ir pergalinga imperija – Neobabilonija, arba Kaldėja. Nebuchadnezzaro (Nebuchadnezzar) vedami, jie sunaikino Judo – Pietinės karalystės likučius. Tai buvo pranašų Sofonijo, Habakuko, Jeremijo ir Ezechielio amžius.

Istorijos raizgyne pranašai kreipėsi į Sandoros bendriją, smerkdami jos pasimetimą kanaaniečių religijoje – suvalstybėjimą, žmonių išnaudojimą. Pranašai nesiliovė kreiptis Dievo vardu į Sandoros bendriją vis labiau painesniame istorijos raizgyne.

A. Rubšys. Raktas į Senąjį Testamentą. II d. Vilnius: Katalikų pasaulis, 1995, p. 136-138.

---

¹ Asirija tapo didele politine jėga Derlingajame Pusmėnulyje jau prieš IX a. pr. Kr. Pirmasis Asirijos proveržis buvo karaliaus Tukulti Ninurta I valdymo metu (1235–1198 m. pr. Kr.). Tačiau jį lydėjo nesėkmė ir stiprus Asirijos nuosmukis. Žr. G. von Rad, *Old Testament Theology*, I, p. 65.

